

УДК 339.56

ЗОРЯНА ЯРЕМКО, РОМАН МИКИТЮК

м. Тернопіль

zoryanaboyko@gmail.com

mykytiukromanp@gmail.com

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ІКТ-ТОВАРАМИ

У статті представлено суть та структуру ринку інформаційно-комунікаційних технологій. Здійснено аналіз товарної та географічної структури ринку ІКТ-товарів. Визначено основні тенденції міжнародної торгівлі ІКТ-товарами у розрізі країн за різним рівнем економічного розвитку. Представлено основні напрямки економічної політики країн-лідерів світового ринку ІКТ-товарів в контексті стимулювання їх виробництва і зовнішньої торгівлі ними, а також міжнародні ініціативи щодо лібералізації міжнародної торгівлі ІКТ-товарами.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, ринок ІКТ, ІКТ-товари, експорт, імпорт, Китай, США.

На сьогодні виробництво інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ-товарів) і надання пов'язаних з ними послуг виступає одним із найбільших сегментів світового господарства. Всебічне використання ІКТ у суспільстві, зростання торгівлі товарами інформаційно-комунікаційних технологій вимагає постійних досліджень в даній сфері.

Дослідженням ринків наукоємних товарів присвячені роботи вітчизняних та закордонних дослідників: С. Войтка [1], В. Г. Герасимчука [10], Ф. Котлера [11], О. М. Ляшенко [12], Т. В. Сакалоша [1], Б. Твісса [13], О. Ю. Рудяка [3], З. М. Яремко [3].

Інтенсифікація експансії ІКТ та всебічна інформатизація суспільства вимагає постійних досліджень в даній сфері, що обумовлюється потребою в удосконаленні методологічних підходів до визначення ІКТ, появою нових лідерів на ІКТ-ринку, відсутністю комплексних досліджень цього ринку [2]. Втім потребує уточнення поняття ІКТ-товарів та їх класифікації, задля виявлення основних тенденцій міжнародної торгівлі ІКТ-товарами та розробки заходів політики сприяння міжнародній торгівлі ІКТ-товарами.

Мета дослідження полягає у визначенні сутності та видів ІКТ-товарів та розгляді особливостей використання інструментів зовнішньоторговельної політики сприяння та регулювання торгівлі ІКТ-товарами.

Методологічною основою роботи виступають загальнонаукові методи: аналізу, порів-

няння, системного підходу до функціонування ринку інформаційно-комунікаційних технологій. Інформаційну базу дослідження склали офіційні публікації і методичні матеріали ЮНКТАД, вітчизняні й зарубіжні літературні джерела, а також власні розрахунки та дослідження авторів.

Глобалізація світового господарства призводить до зростання залежності національних економік від світового ринку та чинників, що на нього впливають [4]. На сьогодні характерною рисою світового ринку є зростання попиту та міжнародної торгівлі інформаційно-комунікаційними технологіями, що відіграють важливу роль в розвитку світової економіки, особливо з другої половини 1990-х рр., коли почала широко використовуватись мережа Інтернет. Інтенсивне використання ІКТ призвело до підвищення ефективності виробництва і торгівлі в традиційних галузях, а також стало основою для формування нових галузей економіки.

Головними особливостями ринку інформаційно-комунікаційних технологій є нематеріальність кінцевого продукту/послуги – якісно нової, достовірної інформації, доставленої (отриманої) за визначений період, у визначеному просторово-часовому відрізку; підвищення вимог, що висуваються користувачами щодо достовірності та терміновості товару/послуги інформаційно-комунікаційних технологій [1].

При дослідженні ринку ІКТ важливим є виділення його меж і структури. Ринок

інформаційно-комунікаційних технологій складається із декількох сегментів, серед яких виділяють телекомунікації, виробництво програмного забезпечення, апаратних засобів та ІТ-послуг. Останні три сегменти прийнято об'єднувати в ІТ-ринок.

На сьогоднішній день продовжують точитися дискусії щодо ідентифікації того, що саме відносити до ІКТ-товарів.

Найменування видів економічної діяльності галузі ІКТ виділяють його межі, які, в свою чергу знаходяться в постійному русі, змінюючись під впливом науково-технічного прогресу. Стрімкий розвиток ринку ІКТ, поява на ньому нових видів товарів, ускладнюють аналіз ринку ІКТ, що зумовлює необхідність постійного перегляду міжнародних статистичних стандартів.

Розробкою єдиних визначень і методів збору даних для вимірювання різних аспектів розвитку інформаційного суспільства, інформаційної економіки та електронної торгівлі займається Робоча група ОЕСР (далі РГІС), що була створена в кінці 1990-х років. РГІС проводить масштабну роботу в області кількісної оцінки розвитку інформаційного суспільства. Методологічні розробки РГІС успішно впроваджуються в практику національних статистичних відомств.

Визначення ІКТ-товарів тісно пов'язане із визначенням сектора ІКТ за видами економічної діяльності, оскільки в їхній основі лежать єдині концептуальні засади. Перша міжнародна класифікація товарів, пов'язаних із ІКТ, була розроблена за ініціативою РГІС в 2003 році. Вона базувалась на Гармонізованій системі опису та кодування товарів (The Harmonized Commodity Description and Coding System (HS)), що розроблена Світовою митною організацією. Слід зазначити, що класифікація ІКТ-товарів відповідно HS та Міжнародної стандартної галузевої класифікації видів економічної діяльності (ISIC) удосконалювалась із часом. Так, за ініціативою РГІС у 2007 було здійснено перегляд концептуальних принципів визначення ІКТ-товарів, зумовлений прийняттям нового визначення сектора ІКТ за видами економічної діяльності на основі 4 редакції ISIC та введенням в дію 2 редакції Міжнародного класифікатора основних про-

дуктів (CPC). До ІКТ-товарів було запропоновано відносити товари, переважно призначені для виконання або сприяння виконанню функції обробки інформації і зв'язку за допомогою електронних засобів, включаючи передачу і візуальне відтворення даних.

ІКТ-товари відповідно до Гармонізованої системи були згруповані в п'ять основних категорій: комп'ютери та периферійне обладнання (17), телекомунікаційне обладнання (10), електронне обладнання (33), електронні компоненти (27), інше (6) [5].

Починаючи із першої класифікації ІКТ-товарів у трактуванні ОЕСР у 2003 році зазначені п'ять груп містили 5 категорій у складі яких було 110 найменувань, у 2007 році – 95 найменувань, а у 2012 році – 93 найменувань, що пов'язано із постійним переглядом та удосконаленням класифікацій.

На сьогодні РГІС продовжує займатися питаннями стандартизації визначень в сфері ІКТ, адаптуючи їх до постійно змінних реалій глобальних економічних процесів, що дає змогу без перешкод та помилок оцінювати світовий ринок ІКТ, а також здійснювати аналіз показників його розвитку на основі актуальних визначень та гармонізованих класифікаційних угруповань.

Обсяг міжнародної торгівлі ІКТ-товарами постійно зростає. Впродовж 2010–2014 рр. у світі спостерігається тенденція зростання світового експорту та імпорту ІКТ-товарів, досягнувши в 2014 році – 1979997 млн дол. США та 2120644 млн дол. США відповідно за експортом та імпортом.

Варто зазначити, що торгівля ІКТ-товарами у загальній торгівлі товарами у світі зростає у країн, що розвиваються. Так у 2014 році прослідковується зростання частки торгівлі ІКТ-товарами у всіх групах країн. Зокрема, станом на 2014 році частка країн, що розвиваються, становила 19,96%, розвинених країн – 5,54%, а країн з перехідною економікою – 0,78%. Зазначимо, що в міжнародній торгівлі інформаційно-комунікаційними товарами частка країн-членів ОЕСР значно зменшилась, внаслідок швидкого зростання торгівлі країнами, що розвиваються.

У таблиці 1 представимо топ-10 експортерів ІКТ-товарів відповідно у 2004 та 2014 роках.

Таблиця 1

Топ-10 експортерів ІКТ-товарів, 2004 та 2014 рр., млн дол. США, %*

№	Назва країни	2004 рік		№	Назва країни	2014 рік	
		Обсяг, млн дол. США	Частка, %			Обсяг, млн дол. США	Частка, %
1	Китай	177742	14,44	1	Китай	607581	30,68
2	США	124097	10,08	2	Гонконг	238467	12,04
3	Японія	104339	8,47	3	США	145225	7,33
4	Сінгапур	95126	7,72	4	Сінгапур	122726	6,19
5	Гонконг	93309	7,58	5	Корея	113410	5,72
6	Корея	84555	6,87	6	Німеччина	67718	3,42
7	Німеччина	72388	5,88	7	Малайзія	67263	3,39
8	Малайзія	57191	4,64	8	Мексика	63653	3,21
9	Нідерланди	53610	4,35	9	Нідерланди	61837	3,12
10	Мексика	37003	3,00	10	Японія	57763	2,91
Σ	Світ	1230649	73,03	Σ	Світ	1979997	78,01

*Примітка: побудували автори за даними [6].

Як бачимо, основні експортери ІКТ-товарів за десятиліття змінилися. Так, у 2004 році Японія була третьою у світі за експортом ІКТ-товарів із часткою 8,47%, а у 2014 році посіла 10-е місце із часткою 2,91%. Слід зазначити, що Гонконг піднявся із 5-го місця на 2-е, тим самим потіснивши США на 3-є місце. Наведена таблиця 1 показує, що в експорті ІКТ-товарів країни, що розвиваються, займають більшу частку, аніж розвинені країни. Станом на 2014 рік із топ-10 країн-експортерів ІКТ-товарів частка країн, що розвиваються, становила 61,23% (+16,98% порівняно із 2004 роком), а частка розвинених країн – 16,78% (-12% порівняно із 2004 роком).

Інформація про обсяги імпорту ІКТ-товарів у розрізі топ-10 імпортерів представлена в табл. 2

Як впливає із попереднього аналізу лідерами світового ринку ІКТ-товарів є Китай та США. Взаємовідносини у сфері торгівлі між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються, власне зручно розглядати на прикладі США та Китаю. Провідна роль серед розвинених країн у світовому експорті ІКТ-товарів пояснюється високою якістю, новизною, інноваційністю та лояльністю споживачів до відомих брендів. Експорт ІКТ-товарів із країн, що розвиваються, представляє собою дешеве масове виробництво тих ІКТ-товарів,

Таблиця 2

Топ-10 імпортерів ІКТ-товарів, 2004 та 2014 рр., млн дол. США, %*

№	Назва країни	2004 рік		№	Назва країни	2014 рік	
		Обсяг, млн дол. США	Частка, %			Обсяг, млн дол. США	Частка, %
1	США	216151	16,63	1	Китай	386184	18,21
2	Китай	133664	10,28	2	США	306422	14,44
3	Гонконг	99032	7,62	3	Гонконг	261396	12,32
4	Німеччина	80967	6,23	4	Німеччина	94065	4,43
5	Сінгапур	68056	5,23	5	Японія	91486	4,31
6	Вела Британія	66545	5,12	6	Сінгапур	89668	4,22
7	Японія	65962	5,07	7	Нідерланди	65550	3,09
8	Нідерланди	55643	4,28	8	Мексика	65349	3,08
9	Малайзія	41251	3,17	9	Корея	59996	2,82
10	Мексика	36232	2,78	10	Велика Британія	54272	2,55
Σ	Світ	1299507	66,41	Σ	Світ	2120644	69,47

*Примітка: побудували автори за даними [6].

Таблиця 3

Товарна структура експорту ІКТ-товарів, 2014 р., %*

Показники	Розвинуті країни, %	Країни, що розвиваються, %	Країни з перехідною економікою, %	Σ, %
Комп'ютери та периферійне обладнання	58,99	39,49	1,52	100
Телекомунікаційне обладнання	46,34	51,35	2,31	100
Електронне обладнання	65,21	32,64	2,15	100
Електронні компоненти	20,12	79,60	0,28	100
Інше	40,04	57,25	2,71	100

*Примітка: побудували автори за даними [6].

що найбільш відомі в світі і характеризується стабільним попитом та є результатом глобальних ланцюгів поставок, яскравим прикладом яких є співпраця компанії Apple з китайськими заводами. Китайська сторона лише збирає надані компанією Apple комплектуючі в готовий продукт, проте його експортером виступає Китай, а США – імпортером.

Слід зазначити, що Китай показує найвищі позиції в експорті/імпорті ІКТ-товарів. Так, у 2004 р. частка експорту країни у загальному експорті ІКТ-товарів становила 14,44% та зростає вдвічі, і в 2014 р. склала 30,68% у загальному експорті. Тобто Китай виступає не лише основним експортером, але й перегнав США в імпорті ІКТ-товарів. У 2004 р. основним імпортером ІКТ-товарів виступали США, проте у 2014 р. становище міняється, і Китай займає лідируючі позиції в імпорті ІКТ-товарів.

Згідно з даними Світового банку реконструкції та розвитку, США із найбільшого експортера, яким були у 2002 р. втратили свої позиції в експорті ІКТ-товарів та стали одним із найбільших імпортерів ІКТ-товарів. Зокрема,

у 2004 р. частка США у світовому експорті ІКТ-товарів становила 10,08%, а до 2014 року вона знизилась до 7,33%, причому частка імпорту країни у світовому імпорті ІКТ-товарів у 2004 р. склала 16,63%, а у 2014 р. знизилась до 14,44%.

Отже, протягом 2004–2014 рр. позиції провідних країн у торгівлі ІКТ-товарами змінились. Така тенденція зумовлена зростанням ролі країн, що розвиваються, котрі виступають не лише основними експортерами продукції, а й основними споживачами продукції також.

Важливим моментом при аналізі міжнародної торгівлі ІКТ-товарами є відображення товарної структури ІКТ-товарів. Представимо в таблиці 3 торгівлю товарами ІКТ за 5 категоріями у 2014 році у розрізі розвинених країн, країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою. Аналізуючи міжнародну торгівлю ІКТ-товарами за товарною структурою, варто зазначити, що лідируючі позиції займають розвинені країни у торгівлі комп'ютерним та периферійним обладнанням

Рис. 1. Географічна структура експорту ІКТ-товарів розвинених країн, країн, що розвиваються, та країн із перехідною економікою, 2004 та 2014 рр., %*

*Примітка: побудували автори за даними [6].

з часткою 58,99%, електронним обладнанням з часткою 65,21%. Країни, що розвиваються, лідирують у торгівлі телекомунікаційним обладнанням із часткою 51,35% та електронними компонентами із часткою 79,60% відповідно.

На рис. 1 представлена географічна структура експорту ІКТ-товарів розвинених країн, країн, що розвиваються, та країн із перехідною економікою у 2004 та 2014 рр.

Експорт ІКТ-товарів розвиненими країнами спрямований у першу чергу до інших розвинених країн, хоча спостерігається тенденція зростання частки країн, що розвиваються, (38,07% у 2014 р. порівняно із 33,4% у 2004 р.). Якщо у 2004 р. країни, що розвиваються, половину свого експорту ІКТ-товарів спрямовували до розвинених країн, то у 2014 р. 62,8% їх експорту здійснювалася до інших країн, що розвиваються, а на розвинені країни припадало лише 36,2%. Як уже зазначалося вище, експорт ІКТ-товарів країн з перехідною економікою є незначним за обсягами і у 2004 р. майже однаковою мірою спрямовувався до розвинених країн, та країн, що розвиваються, проте у 2014 р. більш ніж половина (52%) експорту ІКТ-товарів здійснювалася до розвинених країн, 34,2% – до інших країн із перехідною економікою і лише 13,8% – до країн, що розвиваються.

Що стосується імпорту ІКТ-товарів, то як видно із рис. 2, розвинені країни збільшили його частку із країн, що розвиваються, (70,42% у 2014 р. порівняно із 54,44% у 2004 р.) і відповідно зменшили частку із інших розвинених країн (29,51% проти 45,51% відповідно). Країни, що розвиваються, як і раніше орієнтовані на імпорт ІКТ-товарів із інших країн, що розвива-

ються, (64,38% у 2004 р. та 84,04% у 2014 рр.), відповідно в їх імпорті зменшується частка розвинених країн (із 35,6% у 2004 р. до 15,93% у 2014 р.). Частка країн із перехідною економікою в імпорті розвинених країн та країн, що розвиваються, є не значною. Натомість в імпорті ІКТ-товарів країн з перехідною економікою спостерігається зростання частки країн, що розвиваються (із 38,43% у 2004 р. до 69,32% у 2014 р.) і незначне зростання частки інших країн із перехідною економікою, відповідно частка розвинених країн зменшується (59,21% на противагу 24,02% у 2014 р.).

Варто зазначити, що торгівля ІКТ-товарами, в першу чергу, залежить від ефективності державної політики у сприянні експорту/імпорту ІКТ-товарів. Досягнення лідируючих позицій у торгівлі зазначеними товарами досягається за допомогою використання інструментів лібералізації торгівлі.

Розглянемо особливості політики стимулювання експорту/імпорту міжнародної торгівлі ІКТ-товарами у світі на прикладі Китаю, Гонконгу та США – основних лідерів світового ринку ІКТ-товарів.

Китай використовує такі методи стимулювання розвитку наукомісткого виробництва як різноманітні пільги для залучення інвестицій, державне фінансування високотехнологічних проектів, страхування ризиків іноземних інвесторів, створення технопарків. Так, в країні створено ряд вільних економічних зон. Наприклад, вільна економічна зона – Шеньчжень, перетворилась в масштабний центр залучення іноземних інвестицій з ефективною державною політикою у сфері оподаткування та пільг. На сьогодні існує понад

Рис. 2. Географічна структура імпорту ІКТ-товарів розвинених країн, країн, що розвиваються, та країн із перехідною економікою, 2004 та 2014 рр., %*

*Примітка: побудували автор за даними [6].

500 великих китайських компаній, що присутні на ринках Європи, Африки, Азії й Америки. В Китаї діє достатньо ліберальна податкова політика, відповідно до якої ІТ-компанії, що розташовані на території КНР повністю звільнюються від сплати податків на прибуток до 2017 року та на наступні три роки податок на прибуток складе – 50%.

Державна політика Гонконгу у сфері підтримки ІКТ-галузі характеризується значними витратами на НДДКР, низьким рівнем оподаткування, пільгами з боку держави у вигляді зменшення орендної плати та стабільністю економіки загалом, що сприяє активній участі країни у міжнародній торгівлі ІКТ-товарами.

Державна політика США сприяє лібералізації міжнародної торгівлі товарами ІКТ через відсутність податку на додану вартість. Не менш важливим є наявність значних інвестицій держави в НДДКР, що в основному спрямовані в ІКТ-галузь. Заслугове на увагу кредитно-фінансове стимулювання експорту товарів високотехнологічних галузей. Основною кредитно-фінансовою установою США виступає Експортно-імпортний банк США (Ex-Im Bank).

Міжнародні зусилля щодо лібералізації торгівлі ІКТ-товарами відобразились в Угоді з інформаційних технологій (Information Technology Agreement (ІТА)) прийнятій в 1996 р. Учасниками даної угоди є 82 країни. Серед основних – Китай, США, Гонконг, Японія, Канада, Корея, Малайзія, Індія, Сінгапур. Дана угода передбачає зниження до нуля мит на товари, що зазначені у Додатках А і В Угоди. Слід зазначити, що до Додатку А віднесені ІТ-продукти (122 найменування), що відповідають 110HS 1996 р., та напівпровідники й тестувальне обладнання (78 найменувань). До додатку В зазначені специфічні товари (13 найменувань) незалежно від кодування в HS.

У квітні 2016 р. країни-учасниці Угоди із інформаційних технологій погодили взаємне поступове скорочення митних бар'єрів впродовж наступних періодів – перший набір скорочень повинен бути реалізований з 1 липня 2016 р., другий з 1 липня 2017 р. з поступовим скороченням до 2018 р. та ліквідації митних бар'єрів не пізніше 1 липня 2019 р. [14].

ІКТ-товари – це товари, що призначені для виконання або сприяння виконанню фун-

кції обробки інформації і зв'язку за допомогою електронних засобів, включаючи передачу і візуальне відтворення даних.

З метою здійснення міжнародних порівнянь та аналізу міжнародної торгівлі ІКТ-товарами доцільно їх поділяти на комп'ютери та периферійне обладнання, телекомунікаційне обладнання, електронне обладнання, електронні компоненти, інше.

Обсяг міжнародної торгівлі ІКТ-товарами характеризується постійним зростанням та прослідковується тенденція зростання частки у ній країн, що розвиваються, і відповідно зниження частки розвинених країн.

На сьогодні лідерами світового ринку ІКТ-товарів є Китай та США. Лідерами на світовому ринку комп'ютерного та периферійного обладнання виступають розвинені країни, а країни, що розвиваються, лідирують за експортом телекомунікаційного обладнання та електронних компонентів.

Розвинені країни експортують ІКТ-товари в основному до інших розвинених країн і третина їх експорту припадає на країни, що розвиваються, причому спостерігається тенденція незначного скорочення експорту до розвинених країн та його збільшення до країн, що розвиваються впродовж досліджуваного періоду. Експорт ІКТ-товарів країн, що розвиваються, у 2004 р. був спрямований як до розвинених країн, так і до країн, що розвиваються практично в однаковому обсязі, проте у 2014 р. їх експорт до країн, що розвиваються, був майже удвічі більший, ніж до розвинених країн. Обсяги експорту країн з перехідною економікою є незначними, більша його половина спрямована до розвинених країн, третина – до країн з перехідною економікою і решта – до країн, що розвиваються.

Що стосується імпорту ІКТ-товарів, то розвинені країни збільшили його частку із країн, що розвиваються, і відповідно зменшили частку із інших розвинених країн впродовж досліджуваного періоду. Країни, що розвиваються, як і раніше орієнтовані на імпорт ІКТ-товарів із інших країн, що розвиваються, відповідно в їх імпорті зменшується частка розвинених країн. Частка країн із перехідною економікою в імпорті розвинених країн та країн, що розвиваються, є не значною.

Натомість в імпорті ІКТ-товарів країн з перехідною економікою спостерігається зростання частини країн, що розвиваються і незначне зростання частки інших країн із перехідною економікою, відповідно частка розвинених країн зменшується.

Аналіз економічної політики провідних виробників ІКТ-товарів на світовому ринку показав, що вони ефективно використовують інструменти заохочення виробництва високотехнологічної продукції у вигляді податкових та інших пільг, та заохочують залучення інвестицій в НДДКР.

На міжнародному рівні важливу роль у лібералізації торгівлі ІКТ-товарами займає Угода з інформаційних технологій, прийнята 40 країнами у 1996 р., до якої сьогодні входить 82 країни, котрі у квітні поточного року прийняли рішення щодо інтенсифікації торгівлі ІКТ-товарами завдяки поступовому зменшенню митних бар'єрів аж до повної їх відміни не пізніше 1 липня 2019 року.

Список використаних джерел

1. Войтко С. В. Ринки інформаційно-комунікаційних технологій: структура та аналіз [Електронний ресурс] / С. В. Войтко, Т. В. Сакалош. — Режим доступу: <http://vlp.com.ua/files/58.pdf>.
2. Глухова Д. А. Тенденції та перспективи розвитку глобальних інформаційних технологій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2696/2400>.
3. Яремко З. М. Інформаційно-комунікаційні технології – платформа економічного зростання країн Європейського Союзу [Електронний ресурс] / З. М. Яремко, О. Ю. Рудяк. — Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/153.pdf>.

ZORYANA YAREMKO, ROMAN MYKYTIUK

Ternopil

CURRENT TRENDS IN THE INTERNATIONAL TRADE OF ICT GOODS

The article defined essence and structure of the information and communications technology goods. Conducted the analysis of commodity and geographical structure of ICT products market. Defined the main trends of ICT goods international trade by countries with different levels of economic development. In the article are presented the main directions of ICT market leading countries' economic policy in the context of stimulating production and foreign trade, and international initiatives for ICT goods international trade liberalization.

Key words: information and communication technology, ICT market, ICT goods, exports, imports, China, USA.

ЗОРЯНА ЯРЕМКО, РОМАН МИКИТЮК

г. Тернопіль

ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ СОВРЕМЕННОЙ МИРОВОЙ ТОРГОВЛИ ИКТ-ТОВАРАМИ

В статье определена сущность и структура рынка информационно-коммуникационных технологий. Проведен анализ товарной и географической структуры рынка ИКТ-товаров. Определены

4. Мамыкин В. Н. Тенденции и особенности развития мирового рынка ИКТ на современном этапе [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://economy-lib.com/disser/196936/a/?#?page=1>.
5. Энциклопедия статистических терминов в 8 томах [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.gks.ru/free_doc/new_site/rosstat/stbook11/tom4.pdf.
6. Bilateral trade flows by ICT goods categories, annual, 2000–2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=15850>.
7. ICT goods categories and composition (HS 2012) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://unctadstat.unctad.org/EN/Classifications/DimHS2012/Products_Ict_Hierarchy.pdf.
8. Lirong Liu, Hiranya K. Nath (2012) Information and Communications Technology (ICT) and Trade in Emerging Market Economies Sam Houston State University, Department of Economics and International Business, Working Papers № 1205, 2012.
9. Global E-Government Development Report [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Reports/UN-E-Government-Survey-2014>.
10. Герасимчук В. Г. Стратегічне управління технологічним розвитком інформаційно-комунікаційних підприємств / В. Г. Герасимчук, О. С. Попович, Л. Г. Смоляр.
11. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент / Ф. Котлер, К. Л. Келлер. — 12-е изд., изм. и доп. — СПб.: Питер, 2010. — 816 с.
12. Проблеми розвитку високотехнологічного сектору України. Стаття. Сборник научных трудов по материалам международной научно-практической конференции «Современные направления теоретических и прикладных исследований 2010». Т. 10. Экономика. — Одесса: Черноморье, 2010. — С. 62–64.
13. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс. — М.: Экономика, 1989.
14. ITA expansion participants get ready for first tariff cuts [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.wto.org/english/news_e/news16_e/ita_20apr16_e.htm.

основные тенденции международной торговли ИКТ-товарами в разрезе стран за уровнем экономического развития. Представлены основные направления экономической политики стран-лидеров мирового рынка ИКТ-товаров в контексте стимулирования их производства и внешней торговли, а также международные инициативы относительно либерализации международной торговли ИКТ-товарами.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, рынок ИКТ, ИКТ-товары, экспорт, импорт, Китай, США.

Стаття надійшла до редколегії 13.05.2016

УДК 339.1:633.1

ЗОРЯНА ЯРЕМКО, ОЛЕКСАНДР РУДЯК

м. Тернопіль

zoryanaboynko@gmail.com

rudyak3@gmail.com

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ СВІТОВОГО РИНКУ ПШЕНИЦІ

У статті визначено основні чинники формування кон'юнктури світового ринку пшениці. Головним показником кон'юнктури для дослідження взято ціну на пшеницю. До основних чинників, що аналізувалися належать загальний стан економіки у світі, зміни у виробництві та очікування щодо змін у виробництві серед найбільших виробників пшениці, рівень інфляції, ціни на пальне як чинник впливу на транспортні витрати. Проаналізовано динаміку приросту виробництва пшениці за 13 років, розподіл ринку між топ-виробниками у 2015 році. Проведено кореляційно-регресійний аналіз між рівнем інфляції та ціною на пшеницю в США як одного з основних виробників і експортерів та між світовими цінами на пшеницю і нафту. Коефіцієнт кореляції для першого випадку склав 0,644, а для другого – 0,836, що засвідчує досить тісний кореляційний зв'язок між досліджуваними явищами з домінуванням цін на нафту як основного чинника, що впливає на ціну пшениці.

Ключові слова: світовий ринок пшениці, кон'юнктура світового ринку пшениці, чинники ціноутворення на світовому ринку пшениці, ціна на пшеницю, рівень інфляції.

Аналіз динаміки ринку пшениці за останні 9 років та вплив основних чинників ціноутворення на світовому ринку пшениці. Дослідження кон'юнктури світового ринку пшениці знаходимо у роботах вітчизняних та закордонних дослідників: Т. М. Хоменка, В. В. Хоменка [3], С. А. Айгожиної [1], С. Рашида [5], П. Пінструп-Андерсен [8]. При цьому авторами проведено дослідження впливу окремих чинників на формування ціни на пшеницю. У роботі авторів О. М. Ляшенко та З. М. Бойко [2] проведено кластерний аналіз імпорту окремих груп харчових продуктів та проаналізовано ефективність забезпечення внутрішнього ринку даними групами продуктів. Але у наведених вище літературних джерелах відсутній комплексний аналіз впливу всіх чинників на формування ціни на пшеницю та не досліджено зв'язок між таким визначальним

чинником впливу на світову економіку взагалі, і на ринок пшениці зокрема, як ціна на нафту. Тому доцільним було провести відповідні дослідження, результати яких наведено у даній роботі.

Завдання – визначення впливу основних чинників на формування ціноутворення на світовому ринку пшениці на прикладі основних країн-виробників. Метою статті є ідентифікація основних чинників, що формують кон'юнктуру світового ринку пшениці та оцінка величини впливу кожного з них.

Методологічною основою роботи виступають загальнонаукові методи: аналізу, системного підходу до аналізу світового ринку пшениці. Використано кореляційно-регресійний аналіз. Інформаційну базу дослідження склали офіційні публікації і методичні матеріали Продовольчої та сільськогосподарської